

Soykırımında katledilen Ermeni vekiller ilk kez Meclis gündeminde

Posted on 21/04/2016

Osmanlı Meclisi'nde 1908-1915 yılları arasında milletvekilliği yapmış olan, Nisan-Mayıs 1915'te gözaltına alınarak değişik zaman ve yerlerde öldürülen Ermeni milletvekilleri, TBMM'ye sunulan bir araştırma önergesiyle 101 yıl sonra ilk kez meclis gündemine taşındı. Aralarında Krikor Zohrab, Ohannes Vartkes Serengülyan, Nazaret Dağavaryan, Garabed Paşayan, Onnik Tertsakyan (Arşak Vramyan), Isdepan Çıracıyan ve ayrıca idam edilen Hampartsum Boyacıyan'ın da bulunduğu Ermeni milletvekillerinin öldürülmelerinin nasıl ve kimlerin emriyle gerçekleştiğinin araştırılması için TBMM'ye önerge sunuldu. Meclis Araştırması açılması talep edilen önergede ayrıca, 1915'te katledilen Ermeni milletvekillerinin naaşlarının nerede bulunduğu tespit edilmesi, naaşların usulüne uygun defnedilebilmesi ve bu çerçevede, Meclis'te çalışmış olan Ermeni vekillerin iade-i itibarlarının sağlanması da isteniyor.

Anayasa'nın 98'inci, İç Tüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddelerine atıfta bulunulan önergede, 24 Nisan 1915'te Ermeni aydınlarına yönelik olarak İstanbul'da başlatılan tutuklamalarla resmi ve fiili olarak devam ettirilen Ermeni Soykırımı sürecinde, Ermeni milletvekilleri ve kanaat önderlerini hedef alan tutuklama ve cinayetlerin ardından toplu öldürmeler, sürgünler, pogromlarla Ermeni, Süryani, Rum, Yahudi halklarının "azınlık" statüsüne indirildiği vurgulanıyor.

HDP İstanbul Milletvekili Garo Paylan tarafından TBMM Başkanlığı'na sunulan ve tarihsel verilerle de desteklenen önergede şu ifadeler yer aldı:

"Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda, 1908-1915 yılları arasında mebusluk yapmış olan, Nisan-Mayıs 1915'te gözaltına alınarak, değişik zaman ve yerlerde öldürülen Krikor Zohrab,

Ohannes Vartkes Serengülyan, Nazaret Dağavaryan, Garabed Paşayan, Onnik Tertsakyan [Arşak Vramyan], Isdepan Çıracıyan ve ayrıca idam edilen mebus Hampartsum Boyacıyan'ın öldürülmelerinin nasıl ve kimlerin emriyle gerçekleştiğinin araştırılması, naaşlarının nerede bulunduğu tespit edilmesi, usulüne uygun defnedilebilmesi ve bu çerçevede, bu Meclis çatısı altında çalışmış mebusların iade-i itibarlarının sağlanması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İç Tüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz.

1908'de II. Meşrutiyet'in ilanının ardından yapılan seçimlerde birçok Ermeni kimliğine sahip mebus, Meclis-i Mebusan'da görev almıştır.

Bedros Hallaçyan (İstanbul), Krikor Zohrab (İstanbul), Ohannes Vartkes Serengülyan (Erzurum), Karekin Pastırmacıyan (Erzurum), Istepan Ispartalıyan (İzmir), Nazaret Dağavaryan (Sivas), Hampartsum Boyacıyan (Kozan, Adana), Keğam Der Garabedyan (Muş), Hagop Babikyan (Tekirdağ), Vahan Papazyan (Sivas) 1908 Meclis-i Mebusan'ında, farklı vilayetlerden seçilen Ermeni kimliğine sahip mebuslar olmuşlardır. Ayrıca 1909 yılında, Artin Boşgezenyan da Halep mebusu olarak Meclis'e girmiştir.

1912'de, 3,5 ay görev yapan Meclis-i Mebusan'a yine birçok Ermeni kimliğine sahip mebus seçilmiştir: Agop Boyacıyan (Tekirdağ), Artin Boşgezenyan (Halep), Bedros Hallaçyan, Karekin Pastırmacıyan (Erzurum), Keğam Der Garabedyan, Krikor Zohrab, Ohannes Vartkes Serengülyan, Garabet Paşayan (Sivas), Vahan Bardizbanyan (İzmir), Onnik Tertsakyan [Arşak Vramyan] (Van), Hampartsum Boyacıyan.

Ermeni kimliğine sahip mebusların son kez seçileceği 1914 seçimlerinde Isdepan Çıracıyan (Ergani, Diyarbakir), Osep [Hovsep] Medetyan (Erzurum), Ohannes Vartkes Serengülyan, Artin Boşgezenyan, Bedros Hallaçyan, Krikor Zohrab, Onnik İhsan Efendi (İzmir), Karabet Tomayan (Kayseri), Matteos Nalbantyan (Kozan, Adana), Agop Hırlakyan (Maraş), Keğam Der Garabedyan, Onnik Tertsakyan [Arşak Vramyan] ve Dikran Barsamyan (Sivas) son kez Meclis çatısı altında bir araya gelmişlerdir.

Krikor Zohrab, 21 Mayıs 1915'te İstanbul'da tutuklanmış, Erzurum mebusu Ohannes Vartkes Serengülyan'la birlikte Diyarbakır'da Divan-ı Harp'te yargılanmak üzere trene bindirilmiştir. Önce Konya'ya, ardından Adana ve Halep'e gönderilmişlerdir. Son olarak Urfa'ya sürgün edilen Zohrab ve Serengülyan, Karaköprü (Urfa) mevkiinde çeteciler tarafından öldürülmüşlerdir.

Nazaret Dağavaryan, 24 Nisan 1915'te İstanbul'da tutuklanarak Ayaş Hapishanesi'ne götürülmüş, ardından Divan-ı Harp'te yargılanması için Diyarbakır'a gönderilmek üzere yola çıkarılmıştır. Siverek yakınındaki Karacaören mevkiinde öldürülmüştür.

Garabed Paşayan, 24 Nisan 1915'te Beyoğlu'nda tutuklanmış ve Ayaş'a gönderilmiş, Ankara yakınında bulunan Elmadağ'daki bir vadide öldürülmüştür.

Isdepan Çıracıyan, 21 Nisan 1915 tarihinde Diyarbakır'da tutuklanmıştır. 9 Haziran 1915'te, Diyarbakır'ın Çalıkhan Köyü'ne yakın Rezvani Geçidi'nde öldürüldüğü bilinmektedir.

Onnik Tertsakyan'ın [Arşak Vramyan], 17 Nisan 1915'te tutuklandıktan sonra Nisan 1915'te Bitlis yakınında bulunan, o günkü adı Arapu Tsor olan mevkiide öldürüldüğü bilinmektedir.

Hampartsum Boyacıyan, 24 Nisan 1915'te Beyoğlu'ndaki evinden alınarak tutuklanmıştır. Önce Ankara Sincanköy'e, oradan Ayaş Hapishanesi'ne gönderilmiştir. Ardından Kayseri'ye sevk edilen Boyacıyan, 6 veya 7 Ağustos 1915'te Kayseri'de idam edilmiştir.

1908-1912 dönemindeki çokkültürlü, tüm halkların bir arada yaşadığı ve temsil edildiği bir dönemin ardından cunta, Ermeni kimliğine sahip mebusların da paylaştığı demokratik siyaset idealine darbe indirmiştir.

Ermeni kimliğine sahip mebusları ve kanaat önderlerini hedef alan tutuklama ve cinayetlerle başlayan dönemde ve sonraki yıllarda toplu öldürmeler, sürgünler, pogromlarla Ermeni, Süryani, Rum, Yahudi halkları "azınlık" statüsüne indirgenmiştir.

Meclis-i Mebusan'da görev almış bu yedi mebusun naaşlarının yerini bulmak, uygun şekilde

defnedilmelerini sağlamak ve itibarlarını iade etmek bu Meclis için bir haysiyet meselesidir.

Bu kapsamda Krikor Zohrab, Ohannes Vartkes Serengülyan, Nazaret Dağavaryan, Garabed Paşayan, Isdepan Çıracıyan, Onnik Tertsakyan [Arşak Vramyan] ve Hampartsum Boyacıyan'ın öldürülmelerinin araştırılması, naaşlarının nerede bulunduğunun tespit edilmesi, usulüne uygun defnedilebilmesi ve bu çerçevede, bu Meclis çatısı altında çalışmış mebusların iade-i itibarlarının sağlanması amacıyla bir Meclis Araştırması açılmasını talep ediyoruz.”

Hrant Kasparyan

Kaynak: demokrathaber.net